

ΕΝ ΛΕΥΚΩΣΙΑΙ ΤΗΙ...*

"Όταν ένας ποιητής τοῦ ἀναστήματος τοῦ Κώστα Μόντη ἀποχωρεῖ στὰ ἐνεήγητα του, δὲν εἶναι ἡ στιγμή νὰ σταθμίσουμε τί χάσαμε, ἀλλὰ μᾶλλον τί κερδίσαμε ἀπὸ τὸ πέρασμά του. "Όχι μονάχα μὲ τὴν ἔννοια τοῦ τί ἐκόμισε στὴν τέχνη, παρὰ καὶ τί ἐμεῖς κρατήσαμε ἢ γευτήκαμε ἀπὸ τὸ πλουσιοπάροχο τραπέζι του.

Εἶναι γεγονός ὅτι ὁ Μόντης ἀποτελεῖ ἀπὸ μόνος του μιὰ ἐποχή. Καὶ τοῦτο, πάλι, ὄχι γιατί καλύπτει δημιουργικὰ ὀλόκληρο σχεδὸν τὸν 20ῶ αἰῶνα, παρὰ γιατί ὡς ποιητής χωνεύει μέσα του μιὰ τεράστια καὶ αὐτόνομη ἥπειρο ψυχική. Παράλληλα διευρύνει μὲ ἕναν δικό του πρωτόφαντο τρόπο τὸν ποιητικὸν ὀρίζοντα, ὡς μέγας καὶ ριψοκίνδυνος ἐξερευνητής-θαλασσοπόρος στὸ συγκεκριμένο χρονικὸ του πλαίσιο. Μπορεῖ βεβαίως νὰ βρῆκε πλῆθος μαθητῶν, ἀλλὰ ἡ μοναδικότητά του ἔχει κάτι ἀπὸ τὴν ἀδευτέρωτη ἀκτινοβολία τῶν μαστόρων. Πέρα ἀπὸ αὐτό, ἐκεῖνο ποῦ ἐκπλήττει εἶναι τὸ ὀλόψυχο δόσιμό του στὴν Ποίηση, καὶ κατὰ τοῦτο ἔγινε τὸ πιὸ λαμπρὸ ὑπόδειγμα δουλεωτῆ, ποῦ πολλαπλασίασε τὸ ἀπὸ Θεοῦ δοσμένο τάλαντό του. Ἡ ποίηση στάθηκε γι' αὐτὸν πράξι ζωῆς. Καὶ τὴ δοκίμασε (τὴν ποίηση ἢ τὴ ζωῆ) σὲ ὅλη τὴν κλίμακα τῶν αἰσθημάτων καὶ μὲ ὅλους τοὺς ἰριδισμοὺς τοῦ γλωσσικοῦ ὄργάνου. Ἐξέφρασε μὲ ἀπροσδόκητη ἔνταση καὶ λυρική εὐτολμία, μὲ ἕνα βαθὺ καὶ ἀλάθευτο ἔνστικτο, τὴν πιὸ ἀνεπιτήδευτη ἀγάπη γιὰ τὰ πράγματα καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Ἔστησε ἕνα μνημεῖο στὴν Ἀνθρώπινη Κατάσταση καὶ ἔκανε, μὲ παλλόμενη καρδιά, καταγραφή τῆς τρυφερότητας, τοῦ ἔρωτος, τοῦ πόνου, τῆς συμπόνιας, τοῦ ψυχικοῦ τρικυμίσματος καὶ τοῦ ἀστείρευτου καημοῦ.

---

* Ἐπικήδειος ποῦ ἐκφωνήθηκε στίς 6.3.2004, στὸν ἱερὸ ναὸ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Δήμου Ἁγίου Δομετίου, στὴ Λευκωσία. Πρώτη δημοσίευση στὸ περιοδικὸ *Νέα Ἐστία*, τεῦχος 1769, Ἀθήνα, Αὐγούστος 2004.

Ὁ Κώστας Μόντης ὑπῆρξε κατὰ βάθος μιὰ ἀνόθευτη, ἀδάμαστη καὶ πύρινη κυπραϊκὴ ψυχὴ, ποὺ πρᾶνυε τὸν περιβάλλοντα χῶρο μὲ ἕτι ἤθελε τύχει στὰ χέρια τῆς. Τοῦ εἴμαστε εὐγνώμονες, γιατί σέ ἀγονοὺς καιροὺς ἀνέβασε πολὺ ψηλὰ τὸν πήχη τῆς τέχνης ἀλλὰ καὶ τοῦ πείσματος καὶ τῆς δημιουργικῆς περηφάνιας.

Καθὼς εἰσερχόμαστε στὴν οὐδετέρη ζώνη τῆς ὁμογενοποίησης, τῆς παγκοσμιοποίησης, τοῦ ἀποχρωματισμοῦ καὶ τοῦ συμβιβασμοῦ, ἡ φωνὴ τοῦ Κώστα Μόντη καὶ ἡ τίμια μορφὴ του θὰ παραμείνουν ὡς δεικτικὸς ὄραματος ἀγώνων καὶ θυσιῶν. Κυρίως γιὰ νὰ θυμίζουν ὅτι ἡ Ποίηση δὲν μπορεῖ νὰ νοεῖται παρὰ ὡς Ἀγάπη καὶ ὡς Πόνος.

Ἡ μόνη παρηγόρια εἶναι ποὺ ὁ λόγος τοῦ ἀληθινοῦ ποιητῆ ἀποδεικνύεται δραστικότερος ἢ παραμένει ὀλοζώντανος καὶ σπαρταριστός, ἀφόντας τὸ « εὐτελὲς σαρκίον » ἔχει παραδώσει τὴν ὀφειλὴ του στὴ γῆ. Θὰ μπορούσαμε μάλιστα, παραλλάζοντας κάποιους στίχους τοῦ Κώστα Μόντη, νὰ ποῦμε:

*Εἶναι ἀπίστευτο πῶς ἓνας νεκρὸς
μπορεῖ ν' ἀμφισβητήσῃ τὸ θάνατο,
εἶναι ἀπίστευτο πῶς ἓνας νεκρὸς
μπορεῖ νὰ ἐπαληθεύσῃ τὴ ζωὴ.*

Πάντως ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο θὰ ἔπρεπε ἀπὸ καιρὸ νὰ εἶχαμε προσδιορίσει καταχωρίζεται στὸν αὐθεντικὸ στίχο τοῦ Μόντη: « Χρειαζόμαστε ἀπελπισία καὶ δὲν τὴν ἔχουμε ». Φαίνεται ὅτι τὸ κενὸ τῆς ἀπελπισίας, ἡ σπαρακτικὴ αὐτὴ ἐπίκληση γιὰ καθολικὴ συμμετοχὴ, ἐγρήγορη καὶ ἀγωνία, πυκνώνει κάποτε τὴν οὐσία τῆς ζωῆς. Μὴ λησιμονᾶμε καὶ τὰ λόγια τοῦ Λαφαγιέτ: « Ὁ Θεὸς καὶ ἡ ἀπελπισία μας μᾶς στηρίζουν ». Καὶ ἂν εἶναι νὰ ἀντλήσουμε κάτι ἀπὸ τὸν ποιητὴ ποὺ μᾶς ἔφυγε –κάτι ποὺ νὰ χρησιμεύει ὡς πυξίδα στὸν ἐπὶ θύραις διαμοιρασμὸ τῶν ἱματίων τῆς πατρίδος– ἄς εἶναι τοῦτος ὁ λόγος του, καὶ πιθανὸν ἡ ἐσχάτη ἀπορία του: « Ἀλήθεια, γιατί τόσο ἀπρόσεχτα μᾶς ἐκθειάζουν τὸ χρυσάφι τὰ παραμύθια; »

Δὲν εἶναι ἀσφαλῶς ἀπαραίτητο νὰ εἶχε ὁ Κώστας Μόντης στὸ μυαλό του τὰ σύγχρονα δραματικὰ δεδομένα, ὅταν σέ ἀμνημόνευτους καιροὺς διατύπωσε αὐτὸ ποὺ ἤδη ἀναφέραμε. Ἀλλὰ τὸ παράδοξο μὲ τὴν Ποίηση εἶναι πού, ὡσὰν τὸ φῶς, τὰ κατακλύζει ὅλα, γεννιέται

ἀπὸ ὅλα καὶ τὰ περιέχει ὅλα, ἔτσι πὺ κανένας δὲν μπορεῖ νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὸ νόμο τῆς. Καὶ ὁ νόμος ὀρίζει τὰ διαχρονικὰ στοιχεῖα τῆς ἀντοχῆς:

*Χρόνια σκλαβικῆς ἀτέλειωτες,
τὸν πάσσην τζαὶ τὸν κλότσην τους.
Ἐμεῖς τζαμαί: Ἐλιῆς τζαὶ τερατῶν
πάνω στὸν ρότσην τους.*

Αὐτὸ εἶναι τὸ ἀρραγές, τὸ σταθερό, τὸ ἀμετακίνητο: ἡ ρίζα. Τὴν ἔχουν, πρῶτοι καὶ καλύτεροι, οἱ ποιητῆς-θεμελιοί, ὡσὰν « ριζίτικοι » πὺ εἶναι: φορεῖς καὶ ἐκφραστῆς τῆς λαϊκῆς ψυχῆς πὺ, ὅταν εὐγενίζεται ἀπὸ τὸ λόγο τους, μᾶς ὀδηγεῖ σὲ ξέφωτα καὶ κορυφῶσεις. Ἐκεῖ ὅπου θεριεύουν οἱ ἀντιστάσεις καὶ καταλοῦν τὰ δυσμενῆ θεσπίσματα καὶ τῆς σκοταδερῆς ἐναντιοδρομῆς.

Ἐνα σημεῖο μονάχα, ἐξαιρέτως μοντικό, θὰ πρέπει νὰ τονίσουμε: ἡ ἀνδρειοσύνη, ὅπου ἐμφανίζεται στοὺς στίχους τοῦ Κῶστα Μόντη, δὲν μπορεῖ νὰ νοηθεῖ χωρὶς τὴν ἄκρα τρυφερότητά του. Ἡ ἀνδρειοσύνη του στηρίζεται στὴν πιδ ζεστή, τὴν πιδ εὐπαθῆ καὶ εὐγενική χορδή του. Ὅταν σὲ μιὰ Στιγμῆ του ὁ Μόντης λέει: « Δὲ μπορέσαμε ποτέ μας νὰ ἐκτιμήσουμε / τί σημαίνει ἕνα κλαδι πὺ σειεται », σαφῶς ἐπιχειρεῖ νὰ ὑπογραμμῆσει ὅτι δὲν θὰ μπορέσουμε ποτὲ νὰ ζήσουμε σωστά (μὲ ἀνδρειοσύνη καὶ ἀρετή), ἐὰν δὲν κατορθώσουμε νὰ διακρίνουμε τὴν ὀμορφιά πὺ ὑπάρχει καὶ στὸ παραμικρότερο τῆς φύσης τρέμουλο.

Σᾶς ὀμιλῶ μπροστὰ σὲ αὐτὸν πὺ ἀναρριγεῖ, καθὼς γροικᾶ τοὺς ἐγκωμιασμοὺς του. Ἀγαπημένε φίλε ποιητῆ, ἐγὼ ἀπλῶς, ὡς ἕνας ἀπὸ τοὺς ποιητῆς τοῦ τόπου τούτου, διεκπεραιῶνω τὴ μυρσίνη τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ θαυμασμοῦ τῆ δάφνης. Τὸ εἶπες ἄλλωστε καὶ σύ, πρὶν ἀπὸ χρόνια: « Ἀπλῶς διεκπεραιῶνουμε ξένη ἀλληλογραφία / τίποτα περὶ σότση ». Ἐτσι θὰ ξέρεις ὅτι ξέρουμε πόσους θανάτους ἔζησες καὶ πόσες θλίψεις. Τί καημοὺς, περνώντας μέσα ἀπὸ σαράντα κύματα, γιὰ νὰ στεριώσεις τὴ δὶχωρη φωλιά σου: ἕνα περιλαμπρο ἔργο καὶ μιὰ τιμημένη οἰκογένεια. Αὐτὴ ἡ οἰκογένεια περικυκλώνεται τῶρα ἀπὸ χιλιάδες ἀγκαλιῆς. Γιατὶ τὸ πρόσωπό σου μᾶς ἐνώνει. Εἶσαι δι-

Ο Κώστας Μόντης υπήρξε κατά βάθος μια ανόθευτη, αδάμαστη και πύρινη κυρκαική ψυχή, που παράυε τον περιβάλλοντα χώρο με ό,τι ήθελε τυχεί στα χέρια της. Του είμαστε εύνητοι, γιατί σε ήμερους καιρούς άνεβασε πάλι ψηλά τον πήχη της τέχνης αλλά και του πεισιπαιχτού και της δημιουργικής περιηφάνιας.

Καθώς εισερχόμαστε στην οδύτερα ζώνη της ομιλογνοποίησης, της παγκοσμιοποίησης, του αποχρωματισμού και του συμβιβασμού, η φωνή του Κώστα Μόντη και η τίμια μορφή του θα παραμείνουν ως βασικές οράματα αγώνων και θυσιών. Κυρίως για να θυμίζον ότι η Ποίηση δεν μπορεί να νοείται παρά ως Αγάπη και ως Πόνος.

Η μόνη παρηγορία είναι που ο λόγος του αληθινού ποιητή αποδεικνύεται δραματικός ή παραμένει δολφώνταος και σπαρταριστός, άφροντας το « εύτελές σαρκίον » έχει παραδώσει την όφειλή του στη γη. Θα μπορούσαμε μάλιστα, παρααλλάζοντας κάποιους στίχους του Κώστα Μόντη, να πούμε:

*Είμαι άπιστερο πώς ένας νεκρός
μπορεί ν' άμφοισβητήσει το θάνατο,
είμαι άπιστερο πώς ένας νεκρός
μπορεί να επαναληθεύσει τη ζωή.*

Πάντως εκείνο το όποιο θα έπρεπε από καιρό να είχαμε προσδιορίσει καταχωρητικά στον αθέτητικό στίχο του Μόντη: « Χρεία-ζήμαστε άπειπία και δέν την έχουτε ». Φαίνεται ότι το κενό της άπειπίαος, ή σπαρκατική άντη έπικάλιση για καθολική συμμέτοχη, έρηγοση και άγλωια, πυκνώνει κάποτε την ούοια της ζωής. Μη άνησιονάμε και τα λόγια του Άκαφγίε: « Ο Θεός και ή άπειπία μας στήριζον ». Και άν είναι να άνταήσοιμε κάτι από τον ποιητή που μας έφυε – κάτι που να χρησιμεύει ως πυλίδα στον έπι θύοαις διαμοιοασμό των ήματων της πατρίδος – άς είναι τουτός ο λόγος του, και πιθανόν ή έσχατη άπορία του: « Άλήθεια, γιατί τόσο άτροσεχτα μάς εκθεάζουν το χρυσάφι τα παραμύθια; »

Δέν είναι άσφαλώς άπκαίτητο να είχε ο Κώστας Μόντης στο μάς εκθεάζουν το χρυσάφι τα παραμύθια; »

Όταν ένας ποιητής του άκαστήματος του Κώστα Μόντη άποχωρεί στα ένενηντα του, δέν είναι ή στιγμή να σταθίσοιμε τί χάσαμε, αλλά μάλλον τι κερδίσαμε από το πέρασμά του. Όχι μονάχα με την έννοια του τι εκόμισε στην τέχνη, παρά και τι έμεις κερτίσαμε ή γευ-τήκαμε από το παοιοιοπάροχο τραπέζι του.

Είναι γεγονός ότι ο Μόντης άποτελεί από μόνος του μια εποχή. Και τούτο, πάλι, όχι γιατί καθύπτει δημιουργικά δολάκηρο σχεδόν τον 200 αιώνα, παρά γιατί ως ποιητής χωνεύει μέσα του μια τεράστια και άυτόνομη ήπειρο ψυχική. Παράλλαγα διαρύνει με έναν δικό του πρωτόφαντο τρόπο τον ποιητικόν όρίζοντα, ως μέγας και ριψοκινδύνος έξερευνητής-θαλασσοπόρος στο συγκρομένο χροονικό του πάλαιο. Μπορεί βεβαίως να βρήκε παήθος μαθητών, αλλά ή μολοδικότητά του έχει κάτι από την άδευτέρω ακτινοβολία των μαστόρων. Πέρα από αυτό, εκείνο που εκκάληττει είναι το δολφύχο δόσιμό του στην Ποίηση, και κατά τούτο είναι το πιο λαμπρό υπόδειγμα δουλεύτη, που παράλαχάσασε το άπο Θεού δόσιμενο τάλαντό του. Η ποίηση στάθηκε γι άντόν παράη ζωής. Και τη δοκίμασε (την ποίηση ή τη ζωή) σε όλη την κλίμακα των αίσθημάτων και με όλους τους ιδιοιμούς του λασοισιού όργάνου. Εξέφρασε με άπροσοδόκητη ένταση και λυρική ευστομία, με ένα βαθύ και άλθέυτο ένστικτο, την πιο άνεπιτήδευτη άγάπη για τα πράγματα και τους άνθρώπους. Έστρεφε ένα μνησείο στην Άνθρωπινή Κατάσταση και έκανε, με παλαιομένη καρδιά, καταστροφή της ερυφότητάς, του έρωτος, του πόνου, της συμπίνοιας, του ψυχικού τριμυλισματος και τον άστερευτο καρμύ.

* Επικήδειος που εκφωνήθηκε στις 6.3.2004, στον έρό ναο Άγιου Γεωργίου του Άγιου Δομντιου, στη Λευκωσία. Πρώτη δημοσίευση στο περιοδικό Νέα Έστια, τεύχος 1769, Άθήνα, Άύγουστος 2004.

μάς της αλλά και δικός μας. Τὸ ἔργο σου διεκδικεῖ τὰ ὄρια τοῦ νηπιοῦ μας καὶ τοῦ χαρίζεις πρωτεύουσα θέση στὴ μείζονα οἰκογένεια τοῦ οἰκουμενικοῦ ἑλληνισμοῦ. Μαζί σου τώρα τελειώνει ὄχι μονάχα μιὰ ἰλοκληρη ἐποχὴ, ἀλλὰ καὶ ὁ ρόλος τοῦ Γενάρχη τῆς Ποιήσεως. Ὅπως ἔκλεισε τελεσίδικα στὴν Κύπρο ὁ ἐθνικοθρησκευτικὸς ρόλος τοῦ Ἐθνάρχου, ἔτσι καὶ μὲ σένα, Κώστα Μόντη, παίρνει πιά τέλος ἡ ἐποχὴ τῶν μεγάλων ποιητικῶν Πατριαρχῶν. Ἐκείνη ἡ ἐποχὴ, πού φιλοξένησε τὸ πολὺπτυχο δημιουργικὸ σου ἔργο –ἐμεῖς ἐπιμένουμε νὰ τὸ λέμε ποιητικὸ, σὲ ὅποια καὶ ἂν ἐκδηλώθηκε μορφὴ–, ἐκείνη ἡ ἐποχὴ λοιπὸν ἀπαιτοῦσε τὸν γίγαντά της, μιὰ πελώρια ψυχὴ πού θὰ χωροῦσε τὰ πάντα. Αὐτὸς ὁ κλῆρος δόθηκε σὲ σένα καὶ ἔτσι ὁμίλησες γιὰ ὅλα. Καὶ γιὰ ὅσα εἶδες καὶ γιὰ ὅσα διεῖδες. Γιατί, μὲ τὴ λεπτότατη ποιητικὴ σου διαίσθηση, ξεπέρασες τὸ φάσμα τοῦ καιροῦ σου καὶ συνέλαβες πράγματα σὲ ἐπίπεδο ἰδεῶν, πού τὰ κατέθεσες στὴν ποίησή σου. Παράδειγμα τὸ « Δεύτερο Γράμμα στὴ Μητέρα », πού ἀγγίζει ὀδυνηρὲς ἀλήθειες, δοσμένες δύο χρόνια πρὶν ἀπὸ τὴ λαίλαπα τοῦ Ἀττίλα :

*Ἀλλάζουν ὅλα διαρκῶς μορφὴ, μητέρα
ὅλα διαρκῶς μεταμφιένονται, μητέρα.*

[...]

*Ἴδια καὶ ἀπαράλλαχτα σὰν τὴ βουνοσειρὰ τῆς Κερύνειας
πὸν σήμερα τὴν ἀγγίζεις μὲ τὸ χέρι σου,*

[...] *κι αὔριο εἶναι μίλια μακριά,*

σὰν τὴν ἀνεξήγητη, λέω, βουνοσειρὰ τῆς Κερύνειας

πὸν σήμερα εἶναι

κι αὔριο δὲν εἶναι,

πὸν σήμερα εἶναι,

κι αὔριο δὲν ξέρουν, δὲν ἄκουσαν,

πὸν σήμερα ἔχει ὄνομα

κι αὔριο δὲν ἔχει,

κ' ἐνίστανται πιά οἱ γεωγραφικοὶ χάρτες

καὶ σαστίζουν

καὶ διαμαρτύρονται

καὶ δὲν ἐμπιστεύονται.

Σὺν τὴν ἀνεξηγήτην, λέω, βοουσεσθὰ τῆς Κεθνείας
ποῦ ἄλλα γὰρτιά σοῦ δείχνει σήμερα κι ἄλλα ἀγρο...

Αὐτὴ ἢ ἀνορθόδοξη σειρά τῶν πραγματικῶν, νὰ βάλῃς τὰ γενο-
νότα πρὶν ἀκόμα συμβῶν και νὰ τὰ ἀποτυπώῃς στοὺς στίχους σου
—προνόμιο θὰ βεβῶ τῶν ποιητῶν ποῦ γίνονται « φωνὴ βωῶτος » — μὲ
ποικὰ ἐξαγορεύεται ἀρετὴ; Μὲ ποικῶν ἀντιστροφή παρακαμυθιοῦ, ποικῶ
μιοναξία και ποικῶν ἀπειρία; Μὲ ποικῶ διαφάνεια ψυχῆς, ποικῶ κα-
θαρότητα τοῦ βλεμματός; "Ὅταν ὁ Κώστας Μόντης σπάρταζε σὲ μιὰ
ἀπὸ τῆς *Στιγμῆς* του « Ποιὸ "κράτος", κύριοι, ποιοὶ "κράτος"; / Σ' »

τὸν ὀφθαλμὸ του γιὰ νὰ ἰδοῦμε και νὰ φτάσουμε ὡς τὸν πᾶτο τῆς
παραμιατικὸτητας. Ἡ ἀνατριχίαστικὴ διαπίστωση του μὲς βιοθῶσε
νὰ νιώσουμε βαθύτερα τῶν ἰδεῶν, εἶται ποῦ νὰ σταθῶν-
σουμε τῆς πρῶξξεις μὲς μὲ σωφοσοσύνη, στὴν "Ἐρημὴ Χώρα, ποῦ εἶχα-
με και ἔχουμε τὴ δυστυχία νὰ πατάμε. Ἀλίμονο, ὁ Κώστας Μόντης,
ποῦ τὸ νόημα τῆς λαρμεμένης του Κῦπρου στολίζει τοὺς τίλους
πολῶν ἀνολογῶν του, ἐπιτερωτο νὰ δεχτεῖ βαθιά μὲς στὴν ψυχῆ του
ὄχι μιοναξία τὰ καρφία τοῦ μαρτυροῦ τῆς, μὲ και τὴν παραμυθώσση
τοῦ ἰδίου τοῦ προσώπου τῆς. Τοῦτο τὸ τελευταῖο εἶναι τὸ πιὸ φρι-
κτὸ "Ἰσως γι' αὐτὸ κατῆγευε συχνὰ στὴν εἰρωφία και τὸ σαρκασμὸ,
γιὰ νὰ περὶβῶσση ἀντιβῶσση στὴν τῶσση ὀξὺτητα τοῦ βλεμματός του. Ἰα-
τὶ σαρκασμὸς ἀκόμα και τὸ θάνατο, τὰ φουσκωμένα λόγια ποῦ συνο-
δεύουν τὸ ζῶδι τῶν θνητῶν ἀθροῶπων. Ἰδοὺ τὶ λέει:

Τὶ εἶν' αὐτὸ τὸ « αἰωνία ἡ μνήμη »;
Ποὺς σὰς τὸ ζῆτησε;
Ἀφῆστε τὸν ἀθῶστο νὰ ἔχασται.

Ἄλλὰ εἴτις, ποιητὴ Κώστα Μόντη, μὲ ὄλο τὸ σέβας, δὲν θὰ σοῦ
κάουμε αὐτὴ τὴ χάρη. Θὰ σὲ θυμίσαστε, θέλας δὲν θέλας. Ἡ μνή-
μη εἶναι αὐτὸ ποῦ περισεύει ἀπὸ τὸ ὑπέρημα τῆς
καρδίας. Ἡ μνήμη εἶναι ἡ περιουσία τῶν ἀφῶτων και τῶν πτωχῶν
ἀθροῶπων. Ἐρεῖς εἶσθι καθῶσση ἀπὸ μὲς τὶ θέλουμε νὰ ποῦμε. Ρῶθ-
μῖσες τῆ ζῶη σου ὡς ποιητῆς, εἶται ποῦ και ἀποθαίνοντας θυμῶσσηκες
τὰ ὀρφανὰ και γλυπὰ τοῦ κόσμου, τὰ πεινωμένα και καταρπε-

μῆνα, και ἔδωσες τὴν παρκαγεία, ἀντὶ στεφάνων, νὰ πᾶνε τὰ λεφτὰ
σὲ αὐτὰ, γιὰ λίγο γάλα, λίγο ψωμὶ, μιὰ φέτα ἡλίου. Ἔτσι κυμάσθη-
νε ἡ ζῶη σου, Κώστα Μόντη: ἀνάμεισσα σὸ μικρὸ και τὸ μεγάλο —
σὸ « χάλναφάκι », ὅπως σὲ εἶπαν μιὰ φορὰ, και στίς μεγάλες ὀδῶεις
ἔξῶσεις γιὰ τὸ ἔθνος ἀλλὰ και γιὰ τὴ γενικὴ πατρίδα τοῦ Ἀθῶ-

Σὲ λίγο ἡ μῆτερα και ὁ πατέρας σου και τὰ φευγτά ἀδέλφια σου
θὰ σὲ δεχτοῦν στὴν ἀγκυαία τους. Ἐδῶ θὰ μῆλουν τὰ καλά παιδιά
σου και τ' ἀγγόνια σου —τ' ἀγγόνια σου ποῦ τὰ τραγοῦδῶσες στοὺς
στίχους σου περιπαθῶς— και βέβαια θὰ μῆλνει ἡ "Ἐρημὴ Μόντη, ἡ κυ-
ρία "Ἐρημὴ Μόντη, ἡ ἱρυφερὴ συντροφίσα και ὄρος τῆς καρδιάς
σου, νὰ σκεπτεῖ ἀπὸ ἔδῶ τὴν ψυχῆ σου ἀπὸ κάθε κακὸ.
Τέλος, θὰ μῆλουμε και εἴτις ὀ συνοδίτες σου, ποῦ ἀκουμπάμε
τῶρα τὴν ψυχῆ μὲς σὸ φέρετῶ σου ἀπὸ μὲς τὸ λαὸ. Καὶ εἶναι
ἀνεξήγητα παραμυθίσει ὁ χῶρος, ἀίφνης ἡχοῦν ὀ σὰπτιγγες και ὀ
βροντερές καμπάνες, και νὰ ὁ Ζικελιανὸς —μεσοῦσῆς Κατοχῆς— ποῦ
γωνατίζει μῆρος σὸ σκηνωμὰ σου, καθῶς σὸ σκηνωμὰ ἀλάστε τοῦ
Παλαμῶ, και τὰ μῆμυθίσει ὀ στίχος: « Σ' » αὐτὸ τὸ φέρετῶ ἀκουμπά
ἡ "Ἐλλάδα».

*Σὰν τὴν ἀνεξήγητη, λέω, βοουνοσειρὰ τῆς Κερύνειας
ποῦ ἄλλα χαρτιά σου δείχνει σήμερα κι ἄλλα αὔριο...*

Αὐτὴ ἡ ἀνορθόδοξη σειρὰ τῶν πραγμάτων, νὰ βλέπεις τὰ γεγο-
νότα πρὶν ἀκόμα συμβοῦν καὶ νὰ τὰ ἀποτυπώνεις στοὺς στίχους σου
-προνόμιο θλιβερὸ τῶν ποιητῶν ποῦ γίνονται « φωνὴ βοῶντος »- μὲ
ποιὰ ἐξαγοράζεται ἀρετή; Μὲ ποιὰν ἀντιστροφή παραμυθιοῦ, ποιὰ
μοναξιά καὶ ποιὰν ἀπελπισία; Μὲ ποιὰ διαφάνεια ψυχῆς, ποιὰ κα-
θαρότητα τοῦ βλέμματος; Ὅταν ὁ Κώστας Μόντης σπάραζε σὲ μιὰ
ἀπὸ τὶς Στιγμές του « Ποιὸ “κράτος”, κύριοι, ποιὸ “κράτος”; / Σ’
ἀλλεπάλληλους σωροὺς “κρατῶν” πατᾶμε », μᾶς πρόσφερε ἀσφαλῶς
τὸν ὀφθαλμὸ του γιὰ νὰ ἰδοῦμε καὶ νὰ φτάσουμε ὡς τὸν πάτο τῆς
πραγματικότητος. Ἡ ἀνατριχιαστικὴ διαπίστωσή του μᾶς βοήθησε
νὰ νιώσουμε βαθύτερα τὴ χωματερὴ τῶν ἰδεῶν, ἔτσι ποῦ νὰ σταθμί-
σουμε τὶς πράξεις μας μὲ σωφροσύνη, στὴν Ἐρημὴ Χώρα, ποῦ εἶχα-
με καὶ ἔχουμε τὴ δυστυχία νὰ πατᾶμε. Ἀλίμονο, ὁ Κώστας Μόντης,
ποῦ τὸ ὄνομα τῆς λατρεμένης του Κύπρου στολίζει τοὺς τίτλους
πολλῶν συλλογῶν του, ἐπέπρωτο νὰ δεχτεῖ βαθιὰ μὲς στὴν ψυχὴ του
ὄχι μονάχα τὰ καρφιὰ τοῦ μαρτυρίου της, μὰ καὶ τὴν παραμόρφωση
τοῦ ἴδιου τοῦ προσώπου της. Τοῦτο τὸ τελευταῖο εἶναι τὸ πιὸ φρι-
κτό. Ἴσως γι’ αὐτὸ κατέφευγε συχνὰ στὴν εἰρωνεία καὶ τὸ σαρκασμὸ,
γιὰ νὰ πετύχει ἀντίβαρο στὴν τόση ὀξύτητα τοῦ βλέμματός του. Για-
τί σαρκάζει ἀκόμα καὶ τὸ θάνατο, τὰ φουσκωμένα λόγια ποῦ συνο-
δεύουν τὸ ζῶδι τῶν θνητῶν ἀνθρώπων. Ἴδου τί λέει:

Τί εἶν’ αὐτὸ τὸ « αἰωνία ἡ μνήμη »;

Ποιὸς σᾶς τὸ ζήτησε;

Ἀφήστε τὸν ἄνθρωπο νὰ ξεχαστεῖ.

Ἄλλὰ ἐμεῖς, ποιητὴ Κώστα Μόντη, μὲ ὅλο τὸ σέβας, δὲν θὰ σοῦ
κάνουμε αὐτὴ τὴ χάρη. Θὰ σὲ θυμόμαστε, θέλεις δὲν θέλεις. Ἡ μνή-
μη εἶναι αὐτὸ ποῦ μένει, αὐτὸ ποῦ περισσεύει ἀπὸ τὸ ὑστέρημα τῆς
καρδίας. Ἡ μνήμη εἶναι ἡ περιουσία τῶν ἀφελῶν καὶ τῶν πτωχῶν
ἀνθρώπων. Ἐέρεις ἐσὺ καλύτερα ἀπὸ μᾶς τί θέλουμε νὰ ποῦμε. Ρύθ-
μισες τὴ ζωὴ σου ὡς ποιητής, ἔτσι ποῦ καὶ ἀποθαίνοντας θυμήθηκες
τὰ ὀρφανὰ καὶ τὰ γυμνὰ τοῦ κόσμου, τὰ πεινασμένα καὶ κατατρεγ-

μένα, και ἔδωσες τὴν παραγγελιά, ἀντὶ στεφάνων, νὰ πᾶνε τὰ λεφτὰ σὲ αὐτά, γιὰ λίγο γάλα, λίγο ψωμί, μιὰ φέτα ἡλίου. Ἔτσι κυμάνθηκε ἡ ζωὴ σου, Κώστα Μόντη: ἀνάμεσα στὸ μικρὸ καὶ τὸ μεγάλο – στὸ « κλωναράκι », ὅπως σὲ εἶπαν μιὰ φορά, καὶ στὶς μεγαλειώδεις ἐξάρσεις γιὰ τὸ ἔθνος ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴ γενικὴ πατρίδα τοῦ Ἀνθρώπου.

Σὲ λίγο ἢ μητέρα καὶ ὁ πατέρας σου καὶ τὰ φευγάτα ἀδέλφια σου θὰ σὲ δεχτοῦν στὴν ἀγκαλιά τους. Ἐδῶ θὰ μείνουν τὰ καλὰ παιδιὰ σου καὶ τ' ἀγγόνια σου – τ' ἀγγόνια σου ποὺ τὰ τραγοῦδησες στοὺς στίχους σου περιπαθῶς – καὶ βέβαια θὰ μείνει ἡ Ἔρση Μόντη, ἡ κυρία Ἔρση Μόντη, ἡ τρυφερὴ συντρόφισσα καὶ δρόσος τῆς καρδιάς σου, νὰ σκέπει ἀπὸ ἐδῶ τὴν ψυχὴ σου ἀπὸ κάθε κακό.

Τέλος, θὰ μείνουμε καὶ ἐμεῖς οἱ συνοδίτες σου, ποὺ ἀκουμπᾶμε τώρα τὴν ψυχὴ μας στὸ φέρετρό σου ἀπάνω μαζὶ μὲ τὸ λαό. Καὶ ἐνῶ ἀνεξήγητα παραμερίζει ὁ χρόνος, αἴφνης ἤχοῦν οἱ σάλπιγγες καὶ οἱ βροντερές καμπάνες, καὶ νὰ ὁ Σικελιανὸς – μεσοῦσης Κατοχῆς – ποὺ γονατίζει μπρὸς στὸ σκῆνωμά σου, καθὼς στὸ σκῆνωμα ἄλλοτε τοῦ Παλαμᾶ, καὶ πλημμυρίζει ὁ στίχος: « Σ' αὐτὸ τὸ φέρετρο ἀκουμπᾶ ἡ Ἑλλάδα ».